

` Pamąstymai apie Žemaitijos

(ir ne tik) istoriją `

Atitinkamo (skystoko) lygio veikėjai, kūrę „žemaičių partiją“ ar „žemaitišką“ rašliavą su latviškais rašmenimis, patys to nesuvokdami (bent jau kai kurie, tikiuosi) diskredituoja Žemaitiją kitų, nedaug su tais dalykais susipažinusių, nors gal visai protingų žmonių akyse.

Tiesą pasakius, keista, kad, kai kurie, atrodo gana kultūringi ir išsilavinę žmonės, aktyvūs Žemaičių kultūros draugijos nariai ir kiti, gana entuziastingai prisideda prie tų „juodų darbų“.

Atrodo, užtektų pasiieškojus paskaityti tokių tikrai žymių žemaičių, kaip Mikalojus Daukša, vėliau Simonas Daukantas, Motiejus Valančius, raštus ir nesunkiai įsitikintume, kad tie protingi, dori žemaičiai dorai darė savo darbą, ne stengdamiesi kažkuo nustebinti pasaulį, bet... geriausiai, kaip jie mokėjo ir suprato, pasitarnauti savo tautai, jos paprastiems žmonėms. Ar ne todėl jų raštuose nerasi nei latviškų raidžių, nei „superžemaitiškų“ žodžių ar išsireiškimų.

Keletas ištraukėlių iš Mikalojaus Daukšos „Katekizmo“:

„O kas peržengia šitą (pirma) prisakymą?“ Mokytinis: „Šitie ypačiai, kurie garbina ugnį, žemyną, gyvates, žalčius, perkūną, medžius, Medeines, kaukus ir kitus biesus; ir anie, kurie žyniauja, buria ir t. t.“...

„...Tūkų daiktus turime rašte š[ventame], išg kurių didumą tos dienos viešpaties pažint ir išvyst galime. Nes pirma didė anoji diena drin [= dėl] didumo ženklų, kurie ją pralenks: nes dangus pasikrutins, saulė užutems, mėnuo krauju pavirs, žvaigždės iš dangaus puldinės; oras žaibais ir perkūnais, debesys griaudimu ir braškėjimu, marios ūžimu, žemė lumpėjimu [= drebėjimu], gyvis, išėjęs išg girių, staugimu, kaukimu, baubimu taip baisūs bus, kad žmonės nuog baimės taip didžių, taip stebuklingų ir nepajunkusių [= nepaprastų] daiktų nemintų [= neišmanydami, ką daryti] džiūt ir salpt turi...“

Taip prieš daugiau nei 400 metų rašė M. Daukša. Šie jo raštai buvo laikomi žemaitiškais...

Nereikia didelio įžvalgumo norint suprasti, kad jo raštai daug panašesni į šiandieninę lietuvių bendrinę kalbą, nei į „superžemaitiškus“ A. Kontrimo ir panašių veikėjų užrašus „Telšė“...

Pasiieškokime ir paskaitykime Simono Daukanto žemaitiškus raštus... Štai trumpa ištraukėlė iš knygos „Būdas Senovės Lietuvių, Kalnėnų Ir Žemaičių“:

„...Vieni dar žemaičiai sekė senovės būdą, ir taip Lasickis rašo tyčiodamos, jog Žemaičių jomylistos metuose 1564 sėtinius kepę savo namuose ir už visų didžiausią skaninį turėję. Lygia dalia motriškosios nenorėjo dar niekaip senovės nuometų nuo galvos savo mesti, noris kitą apdarą kaitė kaip tinkamos, todėl didžiai vėlai dar baltomis galvomis vadinos nuo savo baltų nuometų, ir kad vyrams nebtiko toks jų apdaras, jos vis jiems tarė: "Tai, mūsų nuometus regėdami, varnai nelekia į jūsų pūrus, tardami, jog čia dar senovės lietuviai tebgyvena, nes kad nukris nuometai nuo mūsų galvų, tad jūs nebatginsit jų su savo skaleliais nuo savo pūrų ir sėsit juos ne sau, bet varnams.“

Tais laikais, daugelis Lietuvos gyventojų žinojo, kad tai žemaitiški raštai, žemaitiškos knygos.

Ar maštančiam žmogui tai ne pakankamas įrodymas, kad nežiūrint to, jog turime daug skirtingų žemaičių kalbos dialektų, rašė žemaičiai gražiai ir beveik ta kalba, kuri dabar oficialiai laikoma lietuvių bendrine kalba.

O be to, reikėtų nepamiršti, kad tais laikais žemaičiais save laikė ir daugelis tų, kurie dabar įvairių „žinovų“ pastangomis tapo aukštaičiais ar dar kažkuo...

Nei Mindaugas, nei Gediminas, nei vėlesni Lietuvos didieji kunigaikščiai niekada nesisavino Žemaitijos.

Tiesa, Vytautas Didysis, žinodamas, kad kai kurie Vakarų Europos plėšikų ordinų vadai nelabai susigaušo, kas čia kam priklauso, siekdamas savo tikslų ne kartą „geranoriškai“ atidavė Žemaitiją kryževiams. Bet visi žemaičiai puikiai žinojo, kad jie turi savo garbingą žemaičių karalių, kuris neprekiauja savais žmonėmis ir nekreipdami dėmesio į įvairiausių perėjūnų susitarimus, nesvyruodami gynė savo gimtąjį kraštą nuo bet kokių plėšikų, nesvarbu iš kurios pusės jie beateitų.

Vėliau Vatikano vadovaujami inkvizitoriai labai kruopščiai stengėsi sunaikinti visą rašytinę medžiagą apie tai, kaip anksčiau gyveno žmonės tuose dabartinės Lietuvos, Gudijos, Rusijos, Ukrainos kraštuose. Tai buvo daroma tam, kad būtų lengviau pateisinti baisias, negailestingas nekaltų, taikių žmonių, vaikų, moterų žudynes. Todėl tų ilgus šimtmečius žiauriai niokotų kraštų gyventojus buvo stengiamasi pavaizduoti žiauriais, nekultūringais barbarais, pagonimis...

Tie, kas nelabai sugeba kitais būdais „prisikasti“ iki tikros sakykim Žemaitijos istorijos, atidžiau pasiieškoję dar net šiandien gali rasti išlikusios rašytinės sąžiningesnių Vakarų Europos kronikininkų informacijos apie tai, kaip kai kurie, kad ir labai reti, tarp tų plėšikų gaujų pasitaikę krikščionių misionieriai – idealistai, keliavę į mūsų kraštus ne tiek plėšikauti ir žudyti, kiek naiviai patikėję tomis viešai deklaruojamomis kilniomis idėjomis, stebėdamiesi, kad jų pamatyta tikrovė visiškai priešinga tam, ką jie buvo anksčiau girdėję apie žemaičius, **pavadinu Žemaitiją šventa žeme!**

Kodėl?... Todėl, kad jie patys įsitikino, jog čia gyvenę žmonės elgėsi su visais labai garbingai, brangino savo žodį. Jų žodžiai nesiskyrė nuo veiksmy, niekada nemeluodavo, nevartojo JOKIŲ alkoholinių gėrimų, nepaleistuvavo.

Aišku, tokie atsiliepimai negalėjo patikti Vatikanui, organizavusiam mobilizacijas ir masinius plėšikiškus žygius, kurių pagrindinis tikslas buvo plėšti, žudyti žmones, per kitų žmonių kraują ir kančias kraunantis vis didesnius turtus, o tuo pačiu stiprinant savo įtaką ir valdžią pasaulyje.

Todėl centrinėse didžiausių Europos miestų aikštėse ilgai liepsnojo didžiuliai laužai. Juose buvo masiškai deginamos knygos, rankraščiai, laiškai, kuriuose galėjo būti bent užuominų, nepatogių Vatikanui.

Todėl ir šiandieniniai istorikai (bent jau jų didžioji dauguma) mieliau sutinka su per ilgus šimtmečius įpiršta nuomone, kad mūsų kraštų istorija prasideda gal prieš tūkstantį, gal kiek daugiau metų, o iki tol čia gyveno nekultūringi, laukiniai barbarai, kvaili pagony, garbinę medžius ir nesugebėję susiorganizuoti valstybės, kariuomenės, susikonstruoti ginklų, pasistatyti pilių... Tai daug lengviau ir patogiau, nei ieškoti negausios išlikusios informacijos ir pasistengti sudėlioti tikresnį, pagrįstą rimtais argumentais ir nepaneigiamais įrodymais, tačiau visiškai kitokį, nei dabartinis labai išpopuliarintas ir daugeliui galingųjų, įtakingųjų priimtinas, vaizdą apie tuos senesnius laikus. Apie mūsų protėvių daug ilgiau nei kokioje Indijoje ar Kinijoje, o tuo labiau nei Egipte ar Romoje išlaikytą aukštą kultūrą, išmintį, harmoningo pasaulio suvokimą.

Todėl šiuolaikinio vis labiau nuodijamo, „sintetizuojamo“ pasaulio gyventojui įkyriai, nuo mažens peršama nuomonė, kad Egipte prieš 5000 metų buvusi „labai aukšta“ kultūra, išvystyti mokslai, nes jie sugebėjo pastatyti niekam nereikalingus, iracionalius akmeninius griozdus – piramides, kurios stovi iki šių dienų, pavertė smėlio dykumomis didžiulius faraonų laikais dar žaliavusius, žydėjusius žemės plotus.

Kiekvienam mąstančiam žmogui, sugebančiam atitrūkti nuo įpirštų stereotipų, labai nesunku būtų padaryti kiek kitokias išvadas...

Kai valdančiųjų turtingųjų engėjų saujelės lėbavo ir paleistuvavo, jų pavergtos tautos, kad iš dyko buvimo neprisigalvotų ko nors „negero“ buvo priverstos statyti tokius niekam nereikalingus griozdus, kaip Egipto piramidės, Didžioji kinų siena, neįsivaizduojamų dydžių akmeninės

Babilono sienos, gal kiek gražesni „Semiramidės sodai“...

Tuo tarpu žemaičiai, kiti baltai, slavai nekūrę vergovės, gyvenę laisvi, sąmoningai tausoję ir puoselėję savo gamtą, bent kelis tūkstančius metų ilgiau sugebėję išgyventi harmonijoje su gamta, nepalikę savo ainiams jokių nereikalingų šiukšlių, kurios nesunaikinamos per tūkstančius metų, šiandieninių „kultūringų“ mokslinčių be jokio sąžinės graužimo „tituluojami“ nekultūringais, puskvailiais barbarais...

Nors to meto dainiai kiek kitaip vertino tų laikų valdovus, jų supratimą, išmintį. Štai Mikalojus Husovianas apie 1475 – 1485 metus lotyniškai parašytoje „giesmėje apie stumbro išvaizdą, žiaurumą ir medžioklę“ Vytautą Didįjį apibūdina kaip kaimynų gerbiamą, Europoje ir Azijoje žinomą valdovą, pergalingą karvedį, teisingą ir nusikaltėliams negailestingą teisėją, gamtinių krašto išteklių naudą suprantantį ir ja visokeriopai pasinaudoti gebantį šeiminką.

Tai va, kas paprastam kaimo žmogui, neapsiginklavusiam jokiais istorijos žinovo titulais, tačiau išdrįsusiam suabejoti kai kuriais „visiems žinomais“ tų garbiųjų profesorių teiginiais, galėtų įtikinamai, kad ir „moksliškai“ paaiškinti:

Kodėl pavyzdžiui Aleksandras Makedonietis (ar ne ką mažiau garsūs jo pirmtakai), subūręs didžiulę, galingą armiją, ieškodamas garbės, turtų ir derlingų žemių, galinčių dosniai pamaitinti jo valdinius, švaistydamasis ietimis ir kalavijais nusibeldė net iki tolimosios Indijos, tačiau neužkariavo, nepavergė visai greta esančių, net iki šiol derlingomis, nenualintomis išlikusių dabartinės Moldovos, Ukrainos, Gudijos žemių, kur gyveno „neorganizuoti, beveik neginkluoti laukiniai barbarai“?...

Kodėl visą Europą nuo mongolų – totorių užkariavimo gelbėjo ne tie išgarsinti, kryžiais ir kalavijais pasipuošę, vyskupų pergalems laiminami riteriai, o... žemaičių ir lietuvių „barbarų, pagonių“ ne tokia skaitlinga ir menkiau ginkluota kariuomenė?

Kodėl kai kuriose, jau seniau apkrikštytose slavų žemėse Žemaitijos ir Lietuvos kariai „nekrikštai“ buvo sutinkami kaip išvaduotojai (kai kur atmintį apie tai vietiniai žmonės išlaikė iki šių dienų).

Kodėl nė vienas šiuolaikinis, labai išsilavinęs kunigas neįvardino man nė vienos, nė mažiausios šalėlės pasaulyje, kur apkrikštyti žmonės tapo laimingesni?...

Kodėl patys žiauriausi pasaulio karai vyko (ir tebevyksta) tuose „aukštos kultūros“ kraštuose, vadinamuose pasaulio kultūros lopšiu? Kraštai, iš kurių kilo šiuo metu galingiausios, daugiausiai žmonių pavergusios ir pražudžiusios žydu, krikščionių, musulmonų... religijos.

Ar tikrai didesnės kultūros ir blaiviau mąstančiu laikytinas tas, kuris nukerta mūsų protėvių „barbarų“ šventu laikytą ir be reikalo nekirstą ąžuolą ar kedrą, nutašo iš jo kryžių, ir tada suklumpa prieš jį, kaip prieš šventą?...

Kodėl mokslinčiams net šiandien nelabai rūpi tokie mums visiems gyvybiškai svarbūs gamtos saugojimo, jos puoselėjimo klausimai, kuriuos su skausmu jau senokai kėlė įžvalgesni poetai, rašytojai?

Štai Antanas Baranauskas su širdgėla rašė: „...visa prapuolė, tik ant lauko pliko kelios pušelės apykreivės liko...“

Arba jau mūsų laikų rusų įžymybė Vladimiras Vysockis:

„Lukomorjo ąžuolų nebeliko net kelmų.

Tinka ąžuolas parketui, stalams.

Bet su kirviais ant pečių ėjo vyrai iš namų

Ir iškirto juos grabams, ne lopšiams...“

Vertimas mano. Tiems, kas supranta rusiškai, pateikiu posmelį originalo kalba:

Лукоморья больше нет,

От дубов простыл и след.

Дуб годится на паркет, - так ведь нет:

Выходили из избы здоровенные жлобы,

Порубили те дубы на гробы.

Apgailėtini nesusipratėliai su žemaičių partijomis, istorijos iškraipymais ir panašiais išmislais tik atitolina žemaičius nuo tikros istorijos ir... nuo jos tikrai didžios ateities kūrimo. Bet **tik atitolina!** Tas teisingas ir didis projektas juda į priekį. Ir jį įgyvendinus džiaugsis ne tik žemaičiai, ne tik visa Lietuva, bet ir Europa, ir net dar plačiau. O tuos, kurie įdės savo teigiamą indėlį į šį projektą, jų vaikaičiai minės su pasididžiavimu ir dėkingumu.

Cituojant mūsų straipsnius prašome pateikti nuorodą į originalą.

<http://aistis.eu>

Antanas Jokubavičius